

VRIJWILLIGERS ZIJN KEIHARD NODIG

Vluchtelingen op Samos: ontredderd de winter tegemoet

Huisartsen in opleiding Eva van de Pol en Sitsi Toonders werkten in de zomer van 2017 als arts in het vluchtelingenkamp op het Griekse eiland Samos. Samen met andere vrijwilligers verleenden zij medische hulp.

Het vluchtelingenkamp op Samos is een van de vijf 'Reception and Identification Centers' (RIC) in Griekenland. In een RIC wachten vluchtelingen sinds de EU-Turkije-deal maanden tot meer dan een jaar op de uitslag van hun asielinterview. Het kamp is gebouwd tegen een steile berghelling net buiten de stad Vathy, en deed vroeger dienst als gevangenis. Het barst uit zijn voegen. Daar waar plaats is voor zevenhonderd mensen, verblijven momenteel meer dan tweeduizend vluchtelingen in containers, tenten of nog erger. Door de grote toestroom biedt geen enkele container of tent nog ruimte. Kleine koepeltentjes zijn daarom als noodoplossing tussen de containers opgezet. Maar omdat sinds half augustus ook alle tentjes vergeven zijn en er simpelweg nergens meer plaats is, slapen mensen inmiddels ook buiten de omheining van het kamp.

In het kamp is schaarste aan ongeveer alles. Slechts één kraantje met drinkwater is er beschikbaar. Zeep wordt allang niet meer uitgedeeld. Ziekten als scabiës komen veel voor. En kinderen dragen soms kranten in hun broek, wegens gebrek aan luiers.

Omgekeerde triage

De lokale medische (overheids)dienst die zich in het RIC bevindt kan door personeelstekort de grote aantallen patiënten niet aan. Bij de container waar deze medische hulp geboden wordt heerst chaos, en de patiënten worden gezien volgens 'het recht van de sterkste'. Door deze omgekeerde triage – degene die het hardste roept en vooraan staat zal namelijk over het algemeen het minst ziek zijn – worden patiënten met ernstige aandoeningen niet of pas heel laat gezien. Een oudere man met een geïnfecteerde schotwond in zijn been, nog maar 25 dagen geleden opgelopen in Syrië, zit stil op een bankje te wachten. Hij weet dat hij zich, om een kans te maken om gezien te worden, zou moeten storten in het geduw en getrek voor de deur van de medische cabine. Hier heeft hij echter de kracht niet voor.

Container

In het RIC zijn ook enkele vrijwilligersorganisaties actief, die medische en/of psychosociale hulp bieden. Te midden van de chaos proberen de medische vrijwilligers te triageren en zowel huisartsgeneeskundige als spoedeisende zorg te bieden als aanvulling op de ongestructureerde en over het algemeen beperkte medische zorg die door de overheid geboden wordt. De medische zorg wordt geleverd in een eenvoudig ingerichte container in het kamp, met een beperkte voorraad medicatie en medische hulpmiddelen. Vluchtelingen die goed Engels spreken helpen vrijwillig als vertaler tijdens de consulten. De klachten waar patiënten zich mee presenteren zijn zeer uiteenlopend: wonden, verkoudheden, kinderen met koorts, maagpijn, hoofdpijn, paniekaanvallen, automutilatie, suicides. Psychische hulp is zeer beperkt beschikbaar in het RIC. In overheidsdienst zijn enkele pasafgestudeerde psychologen zonder klinische ervaring. Vanuit de vrijwilligersorganisaties is er soms een vrijwilliger met een psychologieachtergrond, maar die blijft meestal maar kort, zodat follow-up niet mogelijk is. De psychische hulpverlening schiet is dus verre van toereikend voor de problemen waar veel van de patiënten mee kampen. En die problematiek is immens, zoals de volgende schrijvende voorbeelden illustreren.

De klachten van patiënten zijn zeer uiteenlopend: wonden, koorts, maagpijn, paniekaanvallen

Herbeleving

Tijdens een shift kreeg een van de vrijwilligers een whatsapp-bericht van een man die eerder in het kamp woonde. Hij vroeg haar of een van zijn Afghaanse vrienden uit het kamp, met wie het niet goed ging, gezien kon worden door een arts. Het bleek te gaan om een jongeman van 23 jaar, die een week of twee geleden alleen was aangekomen. In Afghanistan diende hij in het nationale leger, waar hij een jaar geleden van dichtbij een bomexplosie meemaakte. Sinds deze explosie heeft hij herbelevingen, is angstig en voelt zich continu nerveus. Tien dagen geleden kreeg hij bericht uit Afghanistan. Zijn broer was door de Taliban vermoord. Die dag begon hij met automutileren: krassen en het uitdrukken van sigarettenpeuken op zijn onderarmen. Bij gebrek aan een slaapplek in een container of grotere tent, deelt hij met vier andere personen een tweepersoonskoepeltentje. Krapte en geluidsoverlast maken dat hij 's nachts de slaap niet kan vatten. Elke nacht gaat hij naar het bos dat naast het RIC gelegen is, waar hij niet kan stoppen met huilen. Overdag probeert hij zijn leven zo aangenaam mogelijk te maken. Hij

sport veel, volgt Engelse les en gaat regelmatig naar zee. Na uitvoerig naar hem geluisterd te hebben, konden de artsen niet meer doen dan oordoppen aanbieden en hem verwijzen naar Artsen zonder Grenzen, die psychotherapie probeert aan te bieden op Samos.

Jarenlang misbruikt

Een 20-jarige jongvolwassen vrouw uit Congo kwam meerdere malen per week naar onze medische container voor een gesprek. Haar ouders, broers en zussen overleden tijdens een auto-ongeluk toen zij 12 jaar oud was. Zij werd jarenlang misbruikt door een vriend van haar vader, die na het auto-ongeluk de zorg voor haar op zich nam. Van hem kreeg zij twee kinderen. Zij besloot alleen naar Europa te vluchten en mist haar kinderen ontzettend. Zij kan niet lang bij de medische container wachten op een arts. De aanblik van de vele kinderen die rondom onze container spelen, doet haar te veel pijn. Klachten waarmee zij aanvankelijk op het spreekuur kwam, waren hoofdpijn, dysmenorroe en suïcidale gedachten. De medische vrijwilligers

boden haar een luisterend oor en verwezen haar naar zowel een psycholoog als een gynaecoloog. De hiv- en hepatitis B-uitslag liet lang op zich wachten. Vrijwilligers kunnen alleen via de lokale medische dienst van de Griekse overheid informeren naar de ziekenhuisuitslagen. Na tevergeefs meerdere keren per week te hebben geïnformeerd, bleek er twijfel te bestaan of de diagnostiek daadwerkelijk ingezet is.

Gestopt met eten

Hierna kwam een Syrisch gezin op het spreekuur, bestaande uit een moeder met haar zoon van 6 jaar en dochter van 12 jaar. Beide kinderen hebben een voorgeschiedenis van epilepsie (tonisch-klonische insulsten). Sinds hun aankomst in het kamp, twee weken geleden, is het meisje gestopt met eten en het innemen van anti-epileptica. Sindsdien heeft zij twee insulsten gehad. Medicatie om een aanval te couperen heeft moeder niet tot haar beschikking. Bij haar jongere broertje is naast epilepsie sprake van agressief gedrag. De dag voor het spreekuurbezoek heeft hij in het bijzijn van zijn familie een koord strak om zijn nek getrokken. De striemen zijn nu nog zichtbaar. Ook dreigde hij naar andere kampbewoners met een mes. Beide kinderen zijn verwezen naar een psycholoog en kinderarts. Ook kreeg moeder, voor het geval dat, een diazepamrectiole mee.

Symbool

Misschien wordt de gevangenis van Samos ooit een symbool voor de vluchtelingen crisis in het begin van de 21ste eeuw. Misschien wordt het een monument waar toeristen over vijftig jaar rondwandelen en zich verontwaardigd de vraag stellen: hoe heeft dit in godsnaam kunnen gebeuren? Maar vaststaat dat met de winter in het vooruitzicht een voortzetting van de huidige situatie onvoorstelbaar is. ■

OP ZOEK NAAR VRIJWILLIGERS

Veel hulporganisaties zijn op zoek naar vrijwilligers die willen helpen met medische zorg aan vluchtelingen. **WILT U HELPEN?** Kijk dan op de Facebook-pagina 'Medics for Refugees', een communicatieplatform voor organisaties en medische vrijwilligers. Ook zijn de auteurs van dit artikel per e-mail bereikbaar voor commentaar of meer informatie.

contact

sitsitoonders@gmail.com
cc: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld door de auteurs.

web

Bekijk onze online wereldkaart met locaties waar artsen werkzaam zijn en lees hun verhalen. Ga naar medischcontact.nl/overdegrens.

VELDWERK

DE NEUROCHIRURG

CARMEN VLEGGERT-LANKAMP
is werkzaam in het LUMC

Naambordje

We hebben als ziekenhuis zojuist een week kwaliteitscontrole doorleefd. Kwaliteit met een hoofdletter stond vol in de aandacht. Natuurlijk is er gemor en gegniffel, maar het heeft zeker ook een goede kant. Er wordt namelijk weer eens kritisch naar het hele proces gekeken. En zo kwam ook de patiëntverificatie aan de orde. Het moge duidelijk zijn dat het wel heel belangrijk is dat je de patiënt voor je hebt waar de info die je had gekregen op van toepassing is. Goed punt. Aandacht aan besteed. Waar we het echter niet over gehad hebben is de artsverificatie. Discreet staat onze naam in kleine letters op het identificatieplaatje. Terwijl het voor de patiënt essentieel is om te weten met wie hij spreekt. Het komt regelmatig voor dat de patiënt (eerst) door de arts-assistent te woord wordt gestaan. En hoe vaak zou het niet voorkomen dat die patiënt eigenlijk continu bezig is met de vraag 'is dit nu die dr. Vleggeert?', en dan helemaal niet hoort wat de assistent allemaal uitlegt. Kortom: het lijkt wel heel nuttig om de naam van de

'NEUROCHIRURG'
OF 'ZAALDOKTER' KAN
HEEL VERHELDEREND
WERKEN

dokter met
koeienletters
op dat plaatje te
zetten. En dan de
functie. In de ijver
van een zieken-
huisbeleid dat er
gelijkheid moet

zijn van alle werknemers, wordt nogal eens voorbijgegaan aan wat de patiënt nu van ons hele ziekenhuissysteem begrijpt. De functie die je hebt staat vaak niet, of te klein, op het naambordje dat je draagt. Terwijl een bordje met 'neurochirurg' of 'zaaldokter' heel verhelderend kan werken. De zuster draagt een witte jas, maar de dokter ook.

En toen ik dit met wat (niet-ziekenhuisgerelateerde) vrienden besprak, werd duidelijk dat we ook een-twee-drie moeten stoppen met het lastigvallen van patiënten met onze eigen hiërarchische aanduidingen. Een vriendin die voor de derde keer in een week met haar kwakkelende tante uren op de SEH doorbracht, dacht echt dat ze haar deze keer een nepdokter hadden gegeven. Hij stelde zich voor als 'semiarts'. Zet 'arts in opleiding' op dat bordje, en dan in koeienletters. Je kunt maar beter duidelijk zijn.